

Natuurtoets

Onderzoek ten behoeve van dijkverbetering aan de
Noordse Dorpsweg (PO2-39A) te Nieuwkoop

projectnr. 271944.01
revisie 1.0
6 januari 2015

auteur(s)

P.M.W.M. Pepping

Opdrachtgever

Waternet
Postbus 94370
10 GJ AMSTERDAM

datum vrijgave
06.01.2015

beschrijving revisie 1.0
Definitief

goedkeuring
B. Fit

vrijgave
C.T. Bosma

Projectgroep bestaande uit:

Pieter Pepping
Ben Fit

Tekstbijdragen:

Pieter Pepping

Fotografie:

Pieter Pepping

Vormgeving:

Erik Riphagen

Datum van uitgave:

6 januari 2015

Contactadres:

Monitorweg 29
1322 BK Almere
Postbus 10044
1301 AA Almere

Copyright © 2015

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding.....	2
1.2	Doel	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Wettelijk kader natuurbescherming	4
2.1	Algemeen	4
2.2	Flora- en faunawet.....	4
2.3	Natuur Netwerk Nederland.....	4
2.4	Natura 2000	4
3	Gebiedsbeschrijving en projectvoornemen	5
3.1	Gebiedsbeschrijving	5
3.2	Projectvoornemen	5
4	Methodiek	7
4.1	Algemeen	7
4.2	Bureauonderzoek	7
4.3	Terreinbezoek.....	7
4.4	Effectbeoordeling en advies vervolgtraject	8
5	Resultaten gebiedsonderzoek	9
5.1	Gebiedsbeschrijving	9
5.2	Beschermde soorten	9
5.2.1	Bureauonderzoek.....	9
5.2.2	Terreinbezoek	10
5.3	Beschermde gebieden.....	12
5.3.1	NNN.....	12
5.3.2	Natura 2000-gebieden	12
6	Toetsing natuurwetgeving.....	14
6.1	Effecten beschermde soorten	14
6.2	Effecten beschermde gebieden	15
6.2.1	Effecten NNN	15
6.2.2	Effecten Natura 2000	15
7	Conclusies en aanbevelingen.....	17
7.1	Conclusies soortbescherming.....	17
7.2	Conclusies gebiedsbescherming	17
8	Bronnen	19
	Bijlage 1: Wettelijk kader.....	20

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) onderhoudt de dijken in haar beheergebied om ervoor te zorgen dat de polders droog blijven. Daarvoor dienen ze hoog en sterk genoeg te zijn. Door Waternet, sector Techniek, Onderzoek & Projecten, is vastgesteld dat de dijken Overdiemerweg- Diemen, Kalfjeslaan-Amstelveen en Noordse Dorpsweg te Nieuwkoop in de huidige toestand niet voldoen aan de vastgestelde hoogte-eisen. Ze moeten binnen het vigerende keurprofiel op hoogte worden gebracht.

Antea Group heeft opdracht gekregen voor de engineering om de dijken weer aan de vastgestelde normen te laten voldoen. Onderliggende natuurtoets heeft betrekking op het dijktraject aan de Noordse Dorpsweg (boezemkade PO2039A), in de gemeente Nieuwkoop, waar de kering wordt vervangen en verhoogd.

Ruimtelijke plannen en grootschalige onderhoudswerkzaamheden dienen te worden beoordeeld op de uitvoerbaarheid in relatie tot actuele natuurwetgeving, met name de Flora- en faunawet, Natuur Netwerk Nederland (NNN) en Natuurbeschermingswet 1998. Er mogen geen ontwikkelingen plaatsvinden die op onoverkomelijke bezwaren stuiten door effecten op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties vanuit de actuele natuurwetgeving. Dit wordt gedaan op basis van een natuurtoets. In deze rapportage zijn de resultaten van de natuurtoets beschreven. In Afbeelding 1.1 is de globale ligging van het plangebied weergegeven.

Afbeelding 1.1. Globale ligging van het plangebied (rood omlijnd). Bron: Google maps.

1.2 Doel

Bij ruimtelijke plannen en grootschalige onderhoudswerkzaamheden, is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden. Er dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. Het doel van voorliggende natuurtoets is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de Flora- en faunawet, NNN en/of de Natuurbeschermingswet 1998 en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

In de inleiding wordt beschreven waarom deze natuurtoets is uitgevoerd en met welk doel. Vervolgens wordt in hoofdstuk twee algemene informatie verwoord over de natuurwetgeving, waaronder de Flora- en faunawet, NNN en de Natuurbeschermingswet 1998. In hoofdstuk drie wordt de huidige en toekomstige situatie van het plangebied beschreven en de ligging ten opzichte van het Natuur Netwerk Nederland en Natuurbeschermingswetgebieden (Natura 2000, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands). In hoofdstuk vier wordt de gebruikte methode voor de uitvoering van deze natuurtoets omschreven. In hoofdstuk vijf staan de resultaten ervan beschreven. Deze zijn onderverdeeld in de resultaten van de literatuurstudie en het veldbezoek. In hoofdstuk zes worden de resultaten uit hoofdstuk vijf getoetst aan de Flora- en faunawet, NNN en Natuurbeschermingswet 1998. Hieruit komen conclusies en aanbevelingen voort, die worden omschreven in hoofdstuk zeven. Het laatste hoofdstuk geeft de gebruikte bronnen voor dit onderzoek weer. Achter dit hoofdstuk bevinden zich een bijlage, die algemene informatie verschaft met betrekking tot het Natuur Netwerk Nederland, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en faunawet.

2 Wettelijk kader natuurbescherming

2.1 Algemeen

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een soortgericht spoor (Flora- en faunawet) en een gebiedsgericht spoor (Natuur Netwerk Nederland (NNN) en Natuurbeschermingswet 1998). De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en het NNN en Natuurbeschermingswet 1998 op de bescherming van gebieden. Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 is de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving geïmplementeerd.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Flora- en faunawet, Natuur Netwerk Nederland en Natura 2000 wordt verwezen naar Bijlage 1.

2.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen en grootschalige werkzaamheden de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'Nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

2.3 Natuur Netwerk Nederland

Het Natuur Netwerk Nederland (NNN) is de kern van het natuurbeleid. Het NNN is in provinciale structuurvisies uitgewerkt en vastgelegd in de ruimtelijke verordening. Ruimtelijke plannen en grootschalige werkzaamheden moeten hieraan worden getoetst. Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben derhalve een wettelijke status. In of in de nabijheid van het NNN en Natuurbeschermingswetgebieden geldt het 'Nee, tenzij'-principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

2.4 Natura 2000

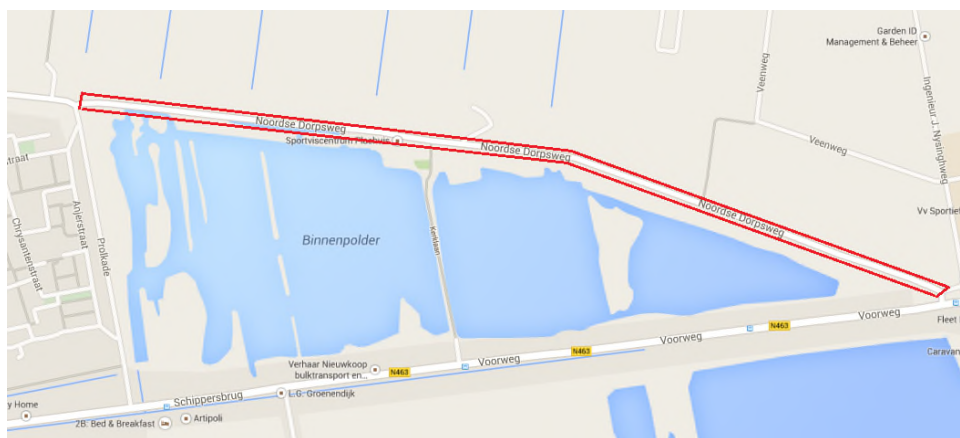
Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en wetlands zijn beschermd via de Natuurbeschermingswet 1998 en hebben derhalve een wettelijke status. In of in de nabijheid van de Natuurbeschermingswetgebieden geldt het 'Nee, tenzij'-principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als deze ontwikkelingen de natuurlijke waarden van het gebied direct of indirect aantasten.

3 Gebiedsbeschrijving en projectvoornemen

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied omvat de dijk zuidelijk van de Noordse Dorpsweg, tussen de kruising met de Prolkade en de Voorweg. Het plangebied is landelijk gelegen. Zuidelijk van het plangebied ligt het water 'Binnenpolder'. Noordelijk is het plangebied begrenst door weilanden en kassen. Afbeelding 3.1 geeft de begrenzing van het plangebied weer.

Grofweg bestaat het plangebied uit twee onderscheidende delen: een westelijk en een oostelijk deel. In het westelijk deel van het plangebied is de kering direct aan de weg gelegen en bestaat uit een houten opstaand schot waartegen de dijk is aangebracht. In het oostelijk deel bestaat de huidige dijk uit een grondverhoging tussen de weg en het water. In Afbeelding 3.2 en 3.3 is een impressie weergegeven van de dijkconstructie aan respectievelijk de west- en oostzijde van het plangebied.

Afbeelding 3.1. Begrenzing plangebied. Bron: google.maps.nl.

Afbeelding 3.2. Dijkconstructie - westzijde

Afbeelding 3.3. Dijkconstructie - oostzijde

3.2 Projectvoornemen

De initiatiefnemer is voornemens de dijk aan de huidige normen te laten voldoen. Hiertoe dienen de bestaande keringen vervangen en verhoogd te worden. De werkzaamheden hiervoor staan gepland voor het 4^e kwartaal van 2015 en het 1^e kwartaal van 2016.

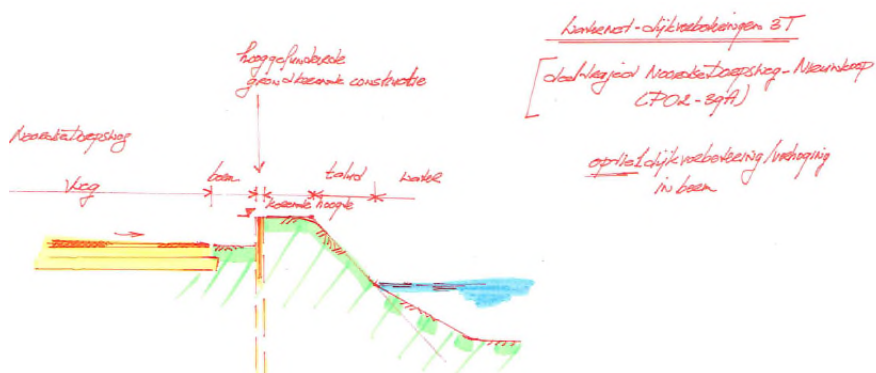
Er zijn twee opties om de dijk aan de huidige normen te laten voldoen:

Optie 1 - hoog scherm in berm weg

Werkzaamheden vinden plaats vanaf de weg. In het westelijk deel van het plangebied wordt de grondkering aan de wegzijde vervangen en de dijklichaam opgehoogd. Om de kering te vervangen is een zone van ongeveer 1.5 meter aan beide zijden van de kering nodig.

Doordat in het oostelijk deel beperkte ruimte beschikbaar is om de dijk op te hogen, wordt hier eenzelfde constructie aangebracht als in het westelijk deel reeds aanwezig is: een opstaand schot naast de weg waartegen een dijklichaam wordt aangebracht (Afbeelding 3.4).

De werkzaamheden zullen bestaan uit het vervangen en plaatsens van een opstaand schot langs de weg, het aanbrengen van extra grond en het snoeien van vegetatie.

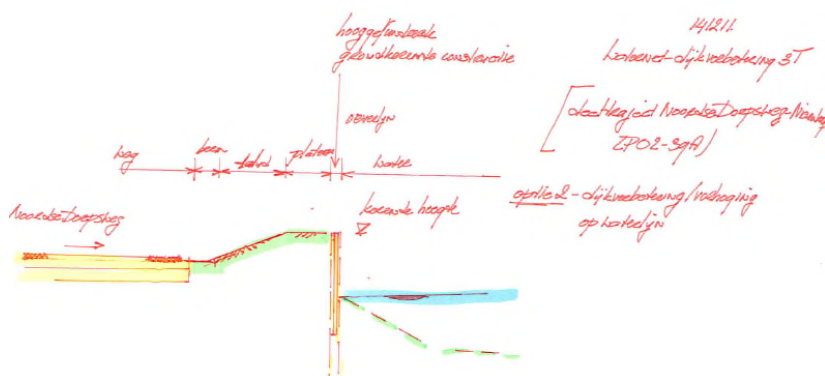
Afbeelding 3.4. Dijkverbetering - optie 1.

Optie 2 - hoog scherm op waterlijn

Deze optie is in grote lijnen gelijk met de eerste optie met uitzondering van positie van plaatsing scherm. In het westelijk deel van het plangebied wordt de grondkering aan de wegzijde vervangen en een nieuwe constructie op de waterlijn geplaatst met daartegen een dijklichaam naar de weg. Om de kering te vervangen is een zone van ongeveer 1.5 meter aan beide zijden van de kering nodig.

Ook aan oostzijde wordt door de beperkte ruimte, eenzelfde constructie aangebracht als in het westelijk deel reeds aanwezig is: een opstaand schot op de waterlijn waartegen een dijklichaam wordt aangebracht (Afbeelding 3.5).

De werkzaamheden zullen bestaan uit het vervangen en plaatsens van een opstaand schot langs waterlijn, het aanbrengen van extra grond en het snoeien van vegetatie.

Afbeelding 3.5. Dijkverbetering - optie 2.

4 Methodiek

4.1 Algemeen

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen:

- Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedsfeer van het project;
- Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

4.2 Bureauonderzoek

Bij de toetsing is alleen gekeken naar de streng beschermde (Tabel 3) en overig beschermde (Tabel 2) soorten uit de Flora- en faunawet. Deze soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten) en moeten worden getoetst op voorkomen en effect. Treedt effect op of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er mogelijk maatregelen nodig om de effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Flora- en faunawet. Algemene soorten (Tabel 1) zijn niet meegenomen in de toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door de meeste projecten. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit art. 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Wel geldt de zorgplicht. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd.

Er zijn diverse bronnen geraadpleegd om een beeld te krijgen van de verspreiding en mogelijk voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied. Aan de hand van deze informatie is een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het plangebied voor zouden kunnen komen, gezien de habitatvoorkeur van de betreffende soorten. De bronnen die zijn geraadpleegd, zijn:

- www.telmee.nl;
- Landelijke verspreidingsatlassen;
- Regionale verspreidingsatlassen.

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het Ministerie van EZ. Gekeken is naar de ligging van Natura 2000-gebieden ten opzichte van het plangebied en naar de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden. Afhankelijk van de instandhoudingsdoelstellingen kan het effect worden bepaald. Hiernaast is gebruik gemaakt van de kaarten op de website van de provincie Zuid-Holland (interactieve kaart NNN), om te bepalen of het plangebied overlapt of grenst aan NNN. Toetsing vindt plaats aan de hand van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN (Spelregels NNN).

Met behulp van landelijke verspreidingsatlassen is nagegaan of in het verleden zwaarder beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het plangebied. Deze atlassen maken veelal gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn niet bekend.

4.3 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van voorgenemd bureaustudie is bepaald in hoeverre de aanwezigheid van beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat. Op 24 november 2014 is een verkennend terreinbezoek aan het gebied afgelegd om te bepalen in hoeverre aan de hand van de soorten uit de bureaustudie en aan de hand van het voorkomen van geschikt

habitat beschermde soorten kunnen voorkomen. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

4.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of een vervolgonderzoek nodig is om beschermde soorten uit te kunnen sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

5 Resultaten gebiedsonderzoek

5.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt tussen de Noordse Dorpsweg en het water 'Binnenpolder'. Westelijk en oostelijk wordt het plangebied begrensd door het kruisen van de Noordse Dorpsweg met respectievelijk de Prolkade en Voorweg.

De smalle dijk is in aan de waterkant begroeid met riet. In het westelijk deel is deze rietkraag op sommige plaatsen wel enkele meters dik. De vegetatie op de dijk wordt kort gehouden. In het oostelijk deel is de rietkraag dun.

5.2 Beschermde soorten

5.2.1 Bureauonderzoek

Om een inschatting te maken van de soortgroepen en specifieke soorten die in en rond het plangebied voorkomen, is de landelijke databank voor natuurwaarnemingen geraadpleegd, waaronder telmee.nl. Telmee.nl is het invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's). Er kan informatie over diverse soortgroepen tot op kilometerhokniveau worden verkregen.

Volgens telmee.nl komen in het plangebied en omgeving soorten voor van diverse soortgroepen. Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van beschermde soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Limpens *et al.*, 2010), reptielen en amfibieën (www.RAVON) en insecten (www.Naturalis.nl/EIS).

Uit de landelijke en provinciale verspreidingsinformatie en uit atlassen (5 x 5 kilometerhok) blijkt dat in of nabij het plangebied in het verleden diverse beschermde soorten zijn waargenomen. Dit betreft onderstaande zwaarder beschermde (Tabel 2 en 3 Flora- en faunawet) soorten. Vogels zijn beschermd onder de Flora- en faunawet. De vogels zijn onderverdeeld in soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1-4) en niet jaarrond beschermde nesten (categorie 5 - waarvan inventarisatie gewenst is). Gekeken is naar de verspreiding van categorie 1-4 soorten en soorten van categorie 5 die mogelijk zeldzaam zijn in de omgeving van het plangebied.

Op de site telmee.nl (2009-2014) worden de volgende waarnemingen vermeld voor de directe omgeving (Flora- en faunawetsoorten Tabel 2, 3 of soorten met jaarrond beschermde nesten):

Vogels

Categorie 1-4 (nesten jaarrond beschermd): buizerd, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, slechtvalk, sperwer.

Categorie 5: geen soorten die in de omgeving zeldzaam zijn.

Zoogdieren

Zwaarder beschermd: noordse woelmuis, waterspitsmuis, gewone dwergvleermuis, meervleermuis, rui-ge dwergvleermuis, watervleermuis.

Reptielen/amfibieën

Zwaarder beschermd: rugstreeppad, heikikker.

Vlinders

Zwaarder beschermd: geen waarnemingen.

Libellen

Zwaarder beschermd: groene glazenmaker.

Vissen

Zwaarder beschermd: kleine modderkruiper, rivierdonderpad, bittervoorn.

Flora

Zwaarder beschermd: brede orchis, daslook, kleine zonedauw, klokjesgentiaan, rietorchis, ronde zonedauw, spaanse ruiter, veenmosorchis, waterdrieblad, welriekende nachtorchis, wilde gagel en groenknolorchis.

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiedheid voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich in (de omgeving van) het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Met behulp van het terreinbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid verkregen worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het plangebied.

5.2.2

Terreinbezoek

Op 24 november 2014 is een eenmalig terreinbezoek aan het plangebied afgelegd door een deskundig ecooloog van Antea Group. Naast directe waarnemingen kan aan de hand van de aangetroffen biotopen een beeld worden geschetst van de aanwezige beschermde soorten. Dit is noodzakelijk omdat enkele seizoensgebonden soorten flora en fauna mogelijk niet kunnen worden waargenomen. Aan de hand van het aangetroffen biotoop en habitatvoorkeur(en) kunnen echter wel indicaties worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten in het plangebied.

Het plangebied omvat de oever en de kruin van de dijk tussen de Noordse Dorpsweg en de plas 'Binnenwater'. In Figuur 5.1 is een impressie van de dijk en de oevers weergegeven.

Figuur 5.1. Impressie van de dijk en de oevers. Links: oostelijk deel. Rechts: westelijk deel van de Noordse Dorpsweg.

Oever

De ruig begroeide oever van de dijk biedt geschikt habitat voor met name amfibieën, kleine zoogdieren, libellen en broedvogels.

Uit de bureaustudie blijkt dat de rugstreeppad en heikikker in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen. De rugstreeppad komt in het algemeen voor in dynamische milieus, vaak met vergraaftbaar zand of anderszins bouw materiaal of puin om onder te schuilen. Daarnaast moet in de winter zijn ver-

blijfplaats vorstvrij blijven. Voor de heikikker geldt dat hij voorkomt in structuurrijke en kruidenrijke vegetaties. Dergelijke biotopen en met name geschikt landhabitat voor de soorten ontbreken in het plangebied.

Uit de bureaustudie komt verder naar voren dat de noordse woelmuis en waterspitsmuis in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen.

De Noordse woelmuis komt voor in biotopen waarin jaarrond voldoende voedsel en dekking aanwezig is, overgangszones aanwezig zijn tussen land en water met riet, aanwezigheid van bepaalde soorten zeggen en in natte gebieden waarin drogere delen aanwezig zijn. Het plangebied biedt op het land onvoldoende geschikt biotoop voor de soort. De smalle oevers, het verstorende karakter van de weg en het omringende dorp en het intensieve bermonderhoud vormen geen geschikt habitat voor de noordse woelmuis.

De waterspitsmuis komt voor langs schoon water met een goed ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. Het intensieve onderhoud van de dijk en de smalle oever (met directe effecten van de weg, zoals trillingen) bieden geen geschikt habitat voor de waterspitsmuis.

Uit de bureaustudie blijkt dat de groene glazenmaker in de omgeving van het plangebied is waargenomen. De groene glazenmaker is gebonden aan krabbenscheervegetaties. In het plangebied zijn met name in het oostelijk deel, grote stukken met krabbenscheer in de ondiepe sloot aangetroffen (Figuur 5.2). Het plangebied biedt geschikt habitat voor de soort.

Figuur 5.2. Krabbenscheer in aanliggende sloten tegen het plangebied.

Uit de bureaustudie is gebleken dat de buizerd, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, slechtvalk en sperwer in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen. De buizerd, havik, slechtvalk en sperwer broeden in hoge bomen. Deze zijn niet in het plangebied aanwezig. De aanwezigheid van (jaarrond beschermde) nesten van deze soorten in het plangebied kan worden uitgesloten.

De huismus, kerkuil en ooievaar broeden in of op huizen. In het plangebied zijn geen huizen aanwezig. De aanwezigheid van (jaarrond beschermde) nesten van deze soorten in het plangebied kan worden uitgesloten.

Wel biedt de oever geschikt broedhabitat voor algemeen voorkomende broedvogels. Nesten van deze soorten zijn niet jaarrond beschermd, maar wel tijdens de broedperiode.

Uit de bureaustudie komt verder naar voren dat de kleine modderkruiper, rivierdonderpad en bittervoorn in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen. Wanneer bij de werkzaamheden wordt gekozen voor optie 1 (zie §3.2) vinden er geen activiteiten plaats in het waterplaats. In dat geval kunnen effecten op deze soorten van het plangebied worden uitgesloten.

Wanneer bij de werkzaamheden wordt gekozen voor optie 2 vinden langs de waterlijn wel activiteiten plaats. En omdat de sloot geschikt leefgebied vormt voor de kleine modderkruiper en bittervoorn, dient wel rekening te worden gehouden met deze soorten. De rivierdonderpad komt voor in wateren met

hard substraat, zoals stenen en boomwortels. Omdat dergelijke structuren ontbreken biedt het plangebied geen geschikt habitat voor de rivierdonderpad.

Kruin van de dijk

In het algemeen vormt de berm van dijken vaak een geschikt habitat voor een weelderige vegetatie. Uit de bureaustudie komt een aantal beschermde soorten flora in de omgeving van het plangebied voor. Het betreft de brede orchis, daslook, kleine zonnedauw, klokjesgentiaan, rietorchis, ronde zonnedauw, spaanse ruiter, veenmosorchis, waterdrieblad, welriekende nachtorchis, wilde gagel en groenknolorchis. De vegetatie op de dijk bestaat echter voornamelijk uit typische bermsoorten, zoals brede en smalle weegbree, paardenbloem, witte en rode klaver en brandnetel. De vegetatie op de dijk wordt intensief gemaaid. Het plangebied biedt geen geschikt habitat voor de genoemde beschermde soorten.

Tot slot komt uit de bureaustudie naar voren dat de gewone dwergvleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen. Verblijfplaatsen van deze soorten bevinden zich in bomen en gebouwen. In het plangebied ontbreken dergelijke structuren. Verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied kunnen worden uitgesloten. Mogelijk komt de soort wel foeragerend langs de watergang in het plangebied voor.

5.3 Beschermde gebieden

5.3.1 NNN

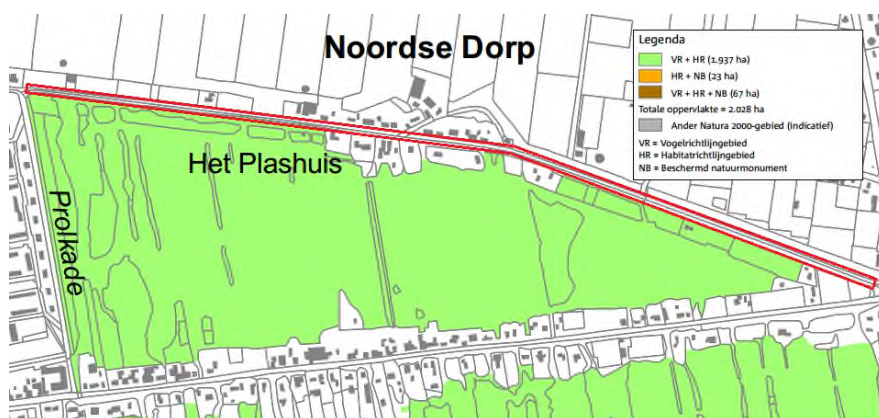
Het plangebied bevindt zich buiten het NNN (Figuur 5.2). In het westelijk deel van het plangebied grenst het NNN tot aan de oever. In het oostelijk deel grenst het NNN tot aan de sloot welke tegen de weg ligt. Deze sloot valt buiten de begrenzing van het NNN. De beheertypen van het NNN nabij het plangebied zijn in het Natuurbeheerplan 2015 Zuid-Holland (Provincie Zuid-Holland, 2014) toegewezen als 'N04.02 Zoete Plas', 'N05.01 Moeras', 'N05.02 Gemaaid rietveld', 'N06.01 Veenmosrietland en moerasheide' en 'N14.02 Hoog- en laagveenbos' (Figuur 5.3).

Figuur 5.3. Het NNN t.h.v. het plangebied (rood omlijnd). Bron: Provincie Zuid-Holland.

5.3.2 Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt langs het Natura 2000-gebied 'Nieuwkoopse Plassen en De Haeck'. Het Natura 2000-gebied is aangewezen als Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied. In Figuur 5.4 is de begrenzing van het plangebied ter hoogte van het Natura 2000-gebied aangegeven.

Figuur 5.3. Natura 2000-gebied t.h.v. het plangebied (rood omlijnd). Bron: Ministerie van EZ.

De Nieuwkoopse Plassen en de Haeck zijn restanten van het voormalige Hollandse kustvlakteveld. Het gebied is een laagveenverlandingsgebied waarin, naast veenplassen met bijzondere watervegetaties, een grote oppervlakte overgangsvelden en moerasheide is gevormd. De Nieuwkoopse Plassen en de Haeck vormen een belangrijk broedgebied voor broedvogels van rietmoerassen (Ministerie van EZ). In Figuur 5.4 zijn de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck weergegeven.

Instandhoudingsdoelstellingen		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven
Habitattypen								
H3140	Kranswierwateren	--	>	>			4.08, 4.15	
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	>	>			4.08, 4.15	
H4010B	Vochtige heiden (laagveenengebied)	-	>	>			4.09, 4.15	
H6410	Blauwgraslanden	--	>	>			4.09, 4.15	
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	-	=	=			4.09, 4.15	
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	>	>			4.09, 4.15	
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	>	>			4.09, 4.15	
H7210	*Galigaanmoerassen	-	=	=			4.09, 4.15	
H9100	*Hoogveenbossen	-	=	=			4.09, 4.15	
Habitatsoorten								
H1016	Zeggekorfslak	--	=	=	=		4.08, 4.15	
H1082	Gestreepte waterroofkever	--	>	>			4.08, 4.15	
H1134	Bittervoorn	-	=	=	=		4.08, 4.15	
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=		4.08, 4.15	
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=		4.12, 4.15	
H1340	*Noordse woelmuis	--	=	=	=		4.09, 4.15	
H1903	Groenknolorchis	--	=	=	=		4.08, 4.15	
H4056	Platte schijfhoren	-	=	=	=		4.08, 4.15	
Broedvogels								
A021	Roerdomp	--	>	>			6	4.12, 4.15
A029	Purperreiger	--	=	=			120	4.12, 4.15
A176	Zwartkopmeeuw	+	=	=			9	
A197	Zwarte Stern	--	>	>			115	4.08, 4.15
A292	Snor	--	=	=			25	4.12, 4.15
A295	Rietzanger	-	=	=			680	
Niet-broedvogels								
A027	Grote Zilverreiger	+	=	=		60		
A041	Koigans	+	=	=		3000		
A050	Smilant	+	=	=		3500		
A051	Krakeend	+	=	=		90		

Legenda	
W	Kernopgave met wateropgave
4.15	Sense of urgency: beheeropgave
4.12	Sense of urgency: opgave m.b.t. watercondities
SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig; + gunstig)
=	Behoudsdoelstelling
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

deze tabel is gebaseerd op het definitief aanwijzingsbesluit
Gebruik deze essentietabel in combinatie met de leeswijzer

Figuur 5.4. Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied 'Nieuwkoopse Plassen en de Haeck'. Bron: Ministerie van EZ.

6 Toetsing natuurwetgeving

6.1 Effecten beschermde soorten

Hieronder worden de effecten van de ingreep, per soortgroep van Tabel 2- en Tabel 3-soorten, beoordeeld.

Broedvogels

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door graaf- en snoeiwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (globaal van medio maart tot juli) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde. De werkzaamheden staan gepland voor het vierde kwartaal van 2015 en het eerste kwartaal van 2016. In 2016 is er mogelijk een geringe overlap met het begin van het broedseizoen. Voor de rest vallen de werkzaamheden buiten het broedseizoen.

Jaarrond beschermde nesten

Er is een aantal vogelsoorten waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en bij verwijdering van de broedplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Dit zijn de zogenoemde categorie 4-vogelsoorten (zie Bijlage 1).

Tijdens het terreinbezoek zijn geen sporen, nesten of braakballen aangetroffen van categorie 4-vogelsoorten. Effecten op deze soorten als gevolg van de werkzaamheden zijn dan ook uitgesloten in het plangebied.

Categorie 5-vogelsoorten

Naast de categorie 4-vogelsoorten zijn er categorie 5-vogelsoorten, waarvan de nesten alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit laatste is op het plangebied niet van toepassing. Er zijn geen categorie 5 soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving of onvoldoende nestgelegenheden hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen. Negatieve effecten door de werkzaamheden op deze categorie vogels zijn dan ook uitgesloten.

Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn zwaarder beschermd onder de Flora- en faunawet. Vleermuizen verblijven met name in gebouwen of bomen.

Op voorliggende planlocatie zijn geen gebouwen of bomen aanwezig, waardoor verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied uitgesloten kunnen worden.

Wel bieden gebouwen en bomen aan de rand van het plangebied mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen. Het plangebied - met name de watergang - kan dan een functie hebben als foerageergebied voor deze dieren. De geplande werkzaamheden hebben geen negatief effect op verblijfplaatsen en/of het foerageergebied. Negatieve effecten op vleermuizen als gevolg van de ingreep zijn in het plangebied uitgesloten.

Overige zoogdieren

Uit de bureaustudie komt naar voren dat de Noordse woelmuis en waterspitsmuis in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen. Het plangebied biedt geen geschikt habitat voor deze soorten. Negatieve effecten op de soorten als gevolg van de ingreep kunnen worden uitgesloten.

Reptielen en amfibieën

Uit de bureaustudie blijkt dat de rugstreeppad en heikikker in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen. Het plangebied biedt geen geschikt habitat voor deze soorten. Negatieve effecten op de soorten als gevolg van de ingreep kunnen worden uitgesloten.

Vissen

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden ervoor wordt gekozen om op de waterlijn een kering aan te brengen (optie 2), dan wordt mogelijk tijdelijk leefgebied van de kleine modderkruiper en bittervoorn verstoord. De omvang van de ingreep blijft beperkt tot nabij de oever. Bovendien hebben de soorten voldoende uitwijkmogelijkheden. De watergang langs de Noordse Dorpsweg staat in open verbinding met het water van de Binnenpolder. De werkzaamheden staan gepland voor het vierde kwartaal van 2015 en het eerste kwartaal van 2016. De werkzaamheden vallen daarmee buiten de kwetsbare periode van deze soorten. Negatieve effecten op de soorten als gevolg van de werkzaamheden kunnen daarom worden uitgesloten.

Planten

Het plangebied biedt geen geschikt habitat voor de beschermde soorten flora die uit de bureaustudie naar voren komen. Effecten kunnen daarmee worden uitgesloten.

Vlinders

Uit de bureaustudie blijkt dat geen beschermde vlindersoorten in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen. Het plangebied biedt geen geschikt habitat voor beschermde soorten. Effecten op beschermde soorten worden dan ook niet verwacht.

Libellen

Het plangebied biedt geschikt habitat voor de groene glazenmaker. In de aangrenzende sloot van het plangebied komt krabbenscheer veelvuldig voor. Eitjes van de groene glazenmaker overwinteren onder water op krabbenscheerplanten. Indien bij de werkzaamheden wordt gekozen voor het plaatsen van een kering op de waterlijn (optie 2) worden mogelijk vegetatieve delen van krabbenscheer onder water beschadigd. Die schade zal minimaal zijn omdat de constructie buiten het water wordt aangelegd. In het voorjaar vermenigvuldigt de krabbenscheer zich weer snel. Gezien het talrijke voorkomen van de plant in de watergang, komt het voortbestaan ervan en de gunstige staat van instandhouding van de groene glazenmaker niet in het geding. Negatieve effecten op de groene glazenmaker zijn uitgesloten.

6.2 Effecten beschermde gebieden

6.2.1 Effecten NNN

Voor wat betreft het NNN is er alleen bij directe aantasting sprake van vervolgstappen, waaronder compensatie. Er bevindt zich geen NNN-gebied binnen het plangebied. Er is van directe aantasting van het NNN dan ook geen sprake, omdat de werkzaamheden buiten de begrenzing ervan plaatsvinden. Ook kunnen significant negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN in de nabijheid van het plangebied worden uitgesloten. Vanuit dit oogpunt is er voor het beoogde plan vanuit NNN geen belemmering.

6.2.2 Effecten Natura 2000

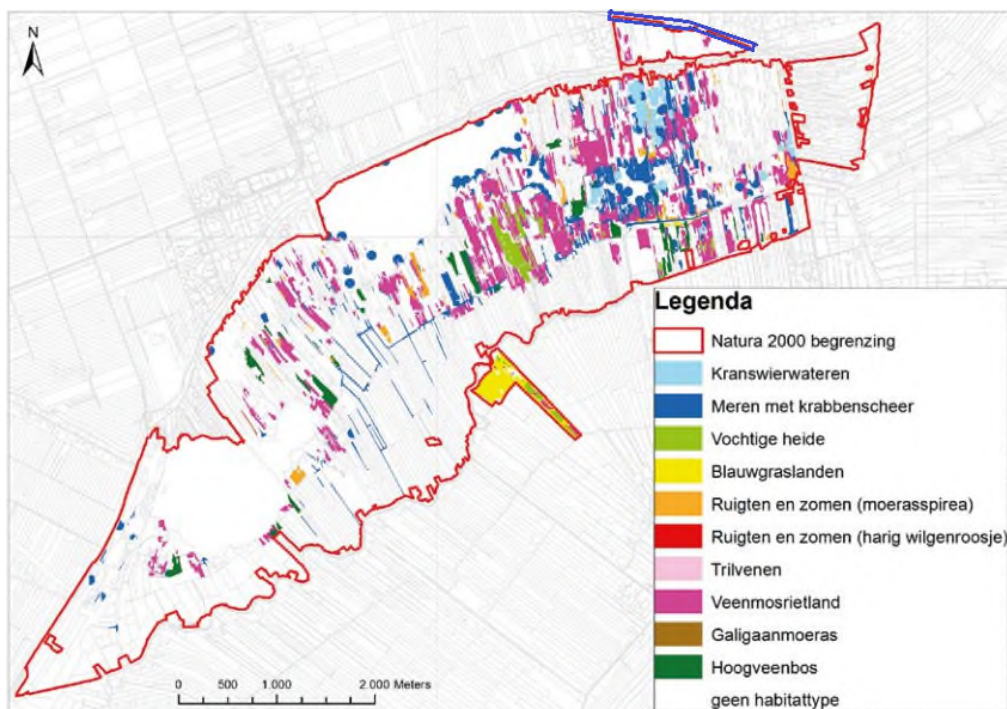
Uit de bureaustudie blijkt dat aangrenzend aan het plangebied Natura 2000-gebied ligt. Het betreft Natura 2000-gebied 'Nieuwkoopse Plassen en De Haeck'. Het Natura 2000-gebied is aangewezen als Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied.

Indien bij de uitvoering voor optie 1 wordt gekozen blijven de werkzaamheden beperkt tot het huidige dijkprofiel. In dat geval zijn gezien de aard en omvang van de werkzaamheden effecten op het Natura

2000-gebied uitgesloten. Een nader onderzoek (Voortoets) vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 is niet aan de orde.

Indien bij de uitvoering wordt gekozen voor optie 2 vinden ook werkzaamheden op de waterlijn plaats. In de directe omgeving van het plangebied zijn geen habitattypen voor het Natura 2000-gebied aangewezen (Figuur 6.1). Effecten op habitattypen als gevolg van de werkzaamheden in de vorm van ruimtebeslag of vermesting zijn uitgesloten. Ook de aan het water gerelateerde habitatsoorten (slakken, kevers, vissen, e.d.) ondervinden geen negatieve effecten van de werkzaamheden, ook niet als ze op het water vanaf een ponton worden uitgevoerd.

Gezien de aard en omvang van de werkzaamheden worden ook effecten op broedvogelsoorten en niet-broedvogelsoorten uitgesloten. De broedvogels zijn typische moerasvogels die ver van de weg in het laagveen gebied hun broedhabitat hebben. De ruimtelijke ontwikkeling heeft mogelijk alleen beperkte invloed op de directe omgeving van het plangebied via geluid en trilling op niet-broedvogels. Deze effecten zijn tijdelijk en lokaal, terwijl de vogels over een groot aangrenzend leefgebied beschikken, waar ze niet worden gestoord. Een nader onderzoek (Voortoets) vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 is niet aan de orde.

Figuur 6.1. Habitattypen in Natura 2000-gebied 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck'. De globale ligging van het plangebied is blauw omkaderd. Bron: Provincie Zuid-Holland, 2014.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies soortbescherming

Broedvogels en Tabel 2 en 3-soorten

Broedvogels

Met broedvogels kan in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kapwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (globaal halverwege maart tot en met juli) en indien concreet broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Flora- en faunawet aan de orde.

Wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden ingezet, maar doorlopen tot in het broedseizoen (zoals nu wordt voorzien) dan kan het verstoren van vogels voorkomen worden door continu door te werken en werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stil leggen. Op deze manier wordt voorkomen dat vogels tot broeden komen in het gebied waar gewerkt wordt (zie tevens tabel 7.1).

Tabel 2 en 3-soorten

Afhankelijk van de optie die wordt gekozen om de dijk aan de normen te laten voldoen, kunnen beschermde flora- en faunasoorten in het plangebied wel of geen effect ondervinden. Bij optie 1 blijven de werkzaamheden beperkt tot de dijk en vinden geen werkzaamheden plaats in het water. Hierdoor blijven negatieve effecten uit op beschermde soorten.

Wanneer wordt gekozen voor optie 2 wordt een kering op de waterlijn geplaatst. In dit geval worden mogelijk kleine modderkruiper, bittervoorn en de groene glazenmaker in het plangebied tijdelijk verstoord. Negatieve effecten op de soorten als gevolg van de werkzaamheden worden echter uitgesloten, omdat buiten de kwetsbare periode van betreffende soorten wordt gewerkt. Bovendien wordt naar verwachting vanaf het water gewerkt via een ponton waardoor de beschermde waarden in het water, waaronder krabbenscheer, geen negatief effect ondervinden.

In onderstaande tabel zijn de zwaardere beschermde soorten opgenomen die mogelijk wel in het plangebied voorkomen.

Tabel 7.1. Mogelijk voorkomen van en effecten op beschermde soorten in het plangebied en de noodzaak voor ontheffing.

Soortgroep/soort	Ingrep verstrend	Nader onderzoek	Ontheffing noodzakelijk?	Bijzonderheden / opmerking
Kleine modderkruiper en bittervoorn	Nee	Nee	Nee	Werken buiten de gevoelige periode van de soorten.
Groene glazenmaker	Nee	Nee	Nee	Beschadiging aan krabbenscheerplanten beperken.
Broedvogels algemeen	Nee	Nee	Nee	Werken buiten broedseizoen of locatie ongeschikt maken voor broedvogels voorafgaand aan het broedseizoen.

Vervolgonderzoek

Vervolgonderzoek is niet aan de orde.

7.2 Conclusies gebiedsbescherming

NNN

Voor wat betreft de NNN is er alleen bij directe aantasting sprake van vervolgstappen in de vorm van compensatie. Het plangebied is buiten het NNN-gebied gelegen. Er komt wel NNN voor in de omgeving van het plangebied, echter buiten de invloedssfeer van de ontwikkeling. Er is van directe aantasting van

wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN dan ook geen sprake. Er is daarom geen noodzaak voor een compensatieplan.

Natura 2000-gebied

Er ligt een natuurgebied dat in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd wordt (Natura 2000-gebied 'Nieuwkoopse Plassen en De Haeck') in de directe omgeving van het plangebied. De werkzaamheden hebben mogelijk een beperkte invloed op de directe omgeving van het plangebied (vogels). Vanwege de ligging van het plangebied, de aard en omvang van de werkzaamheden en de uitvoeringsperiode (eind/begin jaar) kunnen (significant) negatieve effecten op het Natura 2000-gebied worden uitgesloten. Een nader onderzoek (Voortoets) vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 is niet aan de orde.

8 Bronnen

Bos, F.G., Bosveld, M.A., Groenendijk, D.G., Van Swaay, C.A.M. & Wynhoff, I., 2006. De dagvlinders van Nederland - verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EISNederland, in samenwerking met De Vlinderstichting, Wageningen.

Creemers, R.C.M. en Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie), 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna Deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Korsten E., H. Limpens, H. Bouman, J. Reinhold, 2011. Brochure 'Vleermuisvriendelijk bouwen'. Landschapsbeheer Flevoland, Lelystad, december 2011.

Limpens, H., Regelink, J., en Koelman, R. (2010). Vleermuizen en planologie. Zoogdierverseniging, Arnhem.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Provincie Zuid-Holland, 2014. Ontwerpbeheerplan Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen & De Haack - Periode 2014-2019.

Provincie Zuid-Holland, 2014. Natuurbeheerplan 2015 Zuid-Holland.

RVO, 2014. Soortenstandaard Heikikker *Rana arvalis*.

RVO, 2014. Soortenstandaard Rugstreeppad *Bufo calamita*.

SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.

Internet:

www.zoogdieratlas.nl

www.ravon.nl

www.telmee.nl

www.zoogdierverseniging.nl

www.naturalis.nl

Bijlage 1: Wettelijk kader

Flora- en faunawet

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Flora- en faunawet.

Algemeen Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk.

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime;
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime.

Algemene vrijstelling

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) en is derhalve geen ontheffing nodig.

Vrijstelling onder gedragscode

Voor tabel 2-soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de wet (art. 8 t/m 12) als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. De goedgekeurde gedragscodes staan vermeld op de website van het Ministerie van EZ (www.rvo.nl). Voor de meeste activiteiten zijn er inmiddels gedragscodes goedgekeurd. De kans is groot dat de voorgenomen activiteit kan worden uitgevoerd onder één van de vele goedgekeurde gedragscodes.

Ontheffing tabel 2 en 3

Als er niet kan worden gewerkt onder een geldige gedragscode, is voor tabel 2-soorten alsnog een ontheffing nodig om toestemming te hebben voor het overtreden van de verbodsbepalingen in de wet. Ook voor tabel 3-soorten geldt een ontheffingsplicht.

Ingrepen waarbij de verbodsbepalingen worden overtreden moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan Dienst Regelingen door middel van een ontheffingsaanvraag, vergezeld van een overzicht van mitigerende of compenserende maatregelen om effecten tegen te gaan. Wanneer mitigerende maatregelen voldoende worden geacht om effect voorafgaand aan de ingreep te voorkomen, krijg u bericht terug in de vorm van een 'positieve afwijzing' van uw ontheffingsaanvraag. Dit betekent dat u uw werkzaamheden mag uitvoeren, mits zij precies volgens het mitigatieplan worden uitgevoerd. Op deze manier worden overtredingen van de Flora- en faunawet voorkomen. Als de mitigerende of compenserende maatregelen (tijdelijke) effecten niet kunnen voorkomen en de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt, dan wordt een ontheffing verleend.

Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Habitatrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van bijlage IV-soorten met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen. Een ontheffing voor ruimtelijke ingrepen is alleen mogelijk onder de volgende wettelijke belangen:

- Bescherming van flora en fauna;

- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor de meeste ruimtelijke projecten betekent dit dat een ontheffing voor Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten alleen kan worden aangevraagd onder dwingende redenen van groot openbaar belang. Dit belang moet worden onderbouwd om het groot openbaar belang aan te tonen. Een groot openbaar belang is een belang op regionale of nationale schaal. Vaak is de verwijzing naar een regionale structuurvisie voldoende.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 tot en met 3. Alle vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (Categorie 1 tot en met 4-vogelsoorten), nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (Categorie 5-vogelsoorten) en nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overige vogelsoorten).

Sinds augustus 2009 is door een uitspraak van de Raad van State bepaald dat er volgens de Europese Vogelrichtlijn geen ontheffing meer verleend mag worden voor het vernietigen van vaste verblijfplaatsen van vogels met als wettelijk belang ruimtelijke ingrepen of dwingende redenen van groot openbaar belang. Om ruimtelijke ontwikkelingen toch uit te kunnen voeren, moeten mitigerende maatregelen worden genomen om effecten vooraf te voorkomen. Om zeker te zijn van de juiste maatregelen is het aan te bevelen om de maatregelen voor te leggen aan het Ministerie van EZ door het indienen van een ontheffingsaanvraag. Hoewel een ontheffing voor vogels in de meeste gevallen niet kan worden afgegeven, geeft de Minister in haar besluit aan of de maatregelen voldoende zijn (positieve afwijzing).

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor soorten van tabel 1 geldt een vrijstelling. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet wel de zorgplicht nakomen.

Voor soorten van tabel 2 geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden.

Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien beschermde soorten van tabel 3 zijn aangetroffen in het plangebied, dan is mogelijk een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Net als voor tabel 2-soorten geldt dat als u maatregelen kunt nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mi-

tigerende maatregelen), u geen ontheffing van de Flora- en faunawet hoeft aan te vragen. U kunt uw mitigatieplan voorleggen bij Dienst Regelingen voor goedkeuring.

Voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn (die ook onder de tabel 3-soorten van de Flora- en faunawet vallen) is het niet langer mogelijk ontheffing aan te vragen op grond van ruimtelijke ontwikkelingen. Dat zelfde geldt voor vogelsoorten. Zie bijlage 1 Flora- en faunawet voor een beschrijving van de te volgen procedure voor deze soorten.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Dienst Regelingen zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Wanneer gesloopt of gekapt wordt zonder vervolgonderzoek te laten plaatsvinden, en er blijken beschermde soorten aanwezig te zijn, dan wordt de Flora- en faunawet overtreden. Dit is een economisch delict waar boetes aan verbonden zijn.

Onderzoek naar vleermuizen duurt ongeveer 6 maanden. Indien het onderzoek over de winterperiode heen getrokken moet worden, kan het langer duren. Onderzoek naar andere soortgroepen kan vaak sneller (met 1 of 2 bezoeken) afgerond worden. De doorlooptijd van een ontheffingsaanvraag bij Dienst Regelingen bedraagt doorgaans 6 weken tot 4 maanden.

Een vleermuisonderzoek is circa drie jaar geldig. Indien de werkzaamheden niet binnen drie jaar hebben plaatsgevonden, dan moet opnieuw onderzoek worden uitgevoerd.

Wabo

Vanaf 1 oktober 2010 is voor ruimtelijke ontwikkelingen de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) in werking getreden. Dit houdt in dat de benodigde vergunningen en ontheffingen, dus ook die ten aanzien van de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet, in de meeste gevallen via een omgevingsvergunning gaan lopen. De aanvraag voor de omgevingsvergunning wordt ingediend bij de betreffende gemeente en vervolgens door de gemeente ter beoordeling voorgelegd aan het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voormalig Ministerie van LNV). Het Ministerie van EZ geeft bij goedkeuring een vvgb (verklaring van geen bedenkingen) af. Deze vvgb vervangt de huidige ontheffing Flora- en faunawet.

De grootste veranderingen in het nieuwe systeem zijn dat:

1. het Ministerie van EZ geen direct contact meer met de aanvrager heeft;
2. de gemeente verantwoordelijk is voor toezicht en handhaving van de vvgb in de omgevingsvergunning.

Het doel van deze herstructurering is het versnellen en vergemakkelijken van de procedure.

Natuur Netwerk Nederland

Hierna volgt een algemene beschrijving van het Natuur Netwerk Nederland.

Algemeen Natuur Netwerk Nederland

De Nederlandse natuur staat steeds meer onder druk, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het Natuur Netwerk Nederland (NNN) van Nederland.

In het NNN liggen de twintig Nationale Parken die Nederland kent. Ze hebben gezamenlijk een oppervlakte van 123.000 ha. Ongeveer 45% van alle hectares NNN op het land is ook Natura 2000-gebied.

De term NNN werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Netwerk van gebieden

Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

Het NNN bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Het NNN is een plan in uitvoering en moet in 2018 klaar zijn.

Natuurbeschermingswet 1998

Hierna volgt een algemene beschrijving van de Natuurbeschermingswet.

Algemeen Natuurbeschermingswet

Nederland kreeg in 1967 voor het eerst een Natuurbeschermingswet. Deze wet maakte het mogelijk om natuurgebieden en soorten te beschermen.

Op den duur voldeed de wet niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen stellen aan natuurbescherming. Daarom is in 1998 een nieuwe Natuurbeschermingswet gemaakt die alleen gericht is op gebiedsbescherming. De bescherming van soorten is geregeld in de Flora- en faunawet.

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 gewijzigd. Sindsdien zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet verwerkt.

Beschermde gebieden

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet:

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden);
- beschermde natuurmonumenten;
- wetlands.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht.

Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het ministerie van Economische Zaken (EZ) dit.

Bestaand gebruik

Op 1 februari 2009 is de wet opnieuw gewijzigd. De wijziging heeft betrekking op het zogenoemde 'bestaand gebruik'. Hieronder vallen activiteiten in en om beschermde Natura 2000-gebieden die al plaats hadden voordat een gebied als beschermd gebied is aangewezen. De wijziging is met name van belang voor provincies (als bevoegd gezag) en voor burgers en bedrijven met bestaand gebruik. De wijzigingen zijn gericht op:

- verbetering van de werking van de wet in de praktijk;
- verbetering van de aansluiting van de wet bij de Habitatrichtlijn.

Beschermde Natuurmonumenten

Met de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 is in 2005 het verschil tussen Beschermde Monumenten en Staatsnatuurmonumenten vervallen: beide zijn nu Beschermde Natuurmonumenten.

Beschermde Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden worden opgeheven en niet langer beschermd als beschermd natuurmonument. De natuurwaarden, waarvoor het natuurmonument was aangewezen, worden wel in de Natura 2000-aanwijzing opgenomen.